



Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Vera sententia duplici conclusione statuitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

Perlis constat ex libro Esther cap. 1. ubi Assuerus repudiat Vasthi, & de Philistinis ex Judic. 14. ubi Samsonis uxor accepit eo relicto statim alterum de amicis ejus, & pronubis, putans se ab eo desertam & dimissam fuisse. Olim etiam usitatum fuit apud Romanos, libello per nuntium missio, uxores repudiare, his verbis: *Res tuas tibi habeo. Tuas res tibi agito, ut constet ex toto ff. de divor. & repudiis, ex Cod. de repudiis, & aliis relatis à Gregor. Tolosano in Syntagmate juris part. 2. lib. 9. cap. 5.* Primus verò qui inter Romanos anno circiter ab urbe condita 500. sterilitatis causa, uxori repudium dedit, teste Valerio Maximo lib. 2. cap. 3. tit. *de primo repudio*, fuit Spurius Cabilus, vel Corbilius, seu Corvinus; qui tamen reprehensione dignus judicatus est, quod cupiditate liberorum conjugali fidei prætulisset.

24. Hæc sunt certa & indubitata apud omnes, sed difficultas est & controversia inter Theologos, an repudium licitum fuerit Judæis, vel solum permittum, aut toleratum; & an Romani, alique Gentiles, repudiando uxores, peccarent contra legem naturæ, quæ matrimonii indissolubilitas præcipitur, ut articulo præcedenti ostendimus, vel utrum fuerint dispensati à tali lege, ut de Hebræis dicemus.

25. Prima sententia asserit, nunquam in veteri lege fuisse licitum repudiare uxorem, sed tantum permittum ut impune fieret, ad majus malum vitandum, ne videlicet Judæi suas uxores occiderent; præstabat siquidem eas dimittere potius quam interficere. Quare juxta hanc opinionem, peccabant Judæi dimittendo suas uxores, & vinculum matrimonii non solvebatur; ac proinde si mulieres dimissæ accipiebant novos maritos, non erat novum matrimonium, sed adulterium. Quod autem viri possent alias ducere, non erat per accessionem novi juris ex repudio, sed ex eo quod polygamia tunc esset licita, propter multiplicationem populi fidelis. Hanc opinionem docet Divus Hieronymus in cap. 19. Matthæi ad verba illa: *Moses ad duritiem, ubi hæc scribit: Nunquid potest Deus sibi esse contrarius, cum aliud jussit. & sententiam suam novo frangat imperio? Non ita sentiendum est: Sed Moyses cum videret propter desiderium secundarum conjugum, quæ vel ditiores, vel juniores, vel pulchriores essent, primas uxores interficere, aut malam vitam ducere, maluit indulgere discordiam quam odia & homicidia perferere.* Idem docent Glossa, & Lyranus in caput quintum Matthæi. Magister in 4. dist. 33. Divus Bonaventura ibidem articulo tertio, questione prima. Sotus ibidem quest. 2. art. 2. concl. 2. Henriquez, Sylvius, & alii.

26. Secunda docet, sub lege mosaica, Deo dispensante in lege naturali, permittum fuisse Judæis repudiare uxores, non solum impune, sed etiam licite, ita ut non peccarent repudiando, & per libellum repudii, vinculum conjugale solveretur. Ita Author operis imperfecti in Matth. homil. 34. D. Thomas Matth. 19. Albertus Magnus 4. dist. 33. art. 25. Durandus ibidem quest. 3. Paludanus quest. 1. art. 2. Bellarminus de matrim. cap. 17. Sanchez lib. 10. de matrim. disp. 1. alique plurimi ab ipso relati.

27. Tertia existimat, repudium licitum fuisse non solum Judæis, sed etiam Gentilibus, eosque repudiando uxores, non peccasse contra legem naturæ; quia repudio uti sunt prudentissimi viri, qui nullâ passione ducti, id ut licitum, & à lege naturali minime abhorrens judicant; ut con-

A statum de Romanis jurisconsultis, ex quibus omnis penè Jurisprudencia ad nos derivata est: tum de Platone, qui lib. 11. de legibus, separationem viri ab uxore suadet, quando conjugii propter morum acerbicatem inter se non conveniunt. Ita Abulensis in cap. 19. Matth. quest. 66. ad 5. & Veracrius apud Sanchez citatum, numero 8.

§. II.

Vera sententia duplici conclusione statuitur.

Dico primò, olim permittum fuisse Judæis repudiare uxores, non solum impune, sed etiam licite, ita ut eas repudiando non peccarent, Deo in lege naturæ dispensante, & matrimonii vinculum, per legem repudii dissolveretur. Probatur primò: Verba supra relata ex Deuteronomio, propriè sumpta & simpliciter, ut sonant, non significant tantum permissionem seu tolerantiam minoris mali, ad vitandum majus, sed scientiam & potestatem juris, ad repudiandum uxorem; Sed verba Scripturæ, quod fieri potest, in sensu proprio & nativo intelligenda sunt, juxta regulam traditam à S. Augustino lib. 3. de doctrina Christiana cap. 10. præcipit verò in legibus, quæ clara esse debent: Ergo per legem repudii permittitur Judæis non solum impune, sed etiam licite, repudiare uxores; præsertim cum ex nullo loco Scripturæ colligi possit, Deum vim obligandi à lege non abstinuisse, & cum non aliter loquatur Moyses in alia quæ non permittit solum seu tolerantiam, sed & licite licere poterant Judæis.

Confirmatur: Quamvis in lege veteri aliquæ peccata permitterentur sine punitione, læpæ tamen reprehendebantur de illis Judæi à Prophetis, ut constat d. Celsus, quæ illis permittiebantur, circa alienigenas de iis enim redarguuntur Ezechiel. 18. & Psal. 14. Sed quæ in tota Scriptura legitur, quod repudiantes uxores, servato modo à Moysè præscripto, reprehenduntur. Nam si ironice intelligendum sit illud Malachiæ 2. *Cum odio hœveris, dimitte, dicit Dominus Deus Israel*, ut plures Scripturæ Interpretes existimant, & si verbis illis Deus ironice carpat dimittentes uxorem, loquitur de Judæis, qui sine justa causa eas oderant, & dimittebant, ut alienigenas, quia pulchriores sibi videbantur, acciperent, ut supra annotavimus.

Probatur secundò conclusio: Per libellum repudii verè solvebatur vinculum conjugale: Ergo verè Deus dispensabat in lege naturæ indissolubilitatem matrimonii præcipientem, subindeque non solum impune, sed etiam licite, poterant Judæi uxores repudiare, & uxores repudiatæ aliis nubere. Utraque consequentia patet. Antecedens verò probatur primò, quia libellus repudii, qui Hebræicè, *libellus dissolutorius*, seu *abscessionis* dicebatur, satis hanc conjugalis vinculi solutionem insinuat. Secundo, quia lex mosaica non permittit fornicariis nubere duobus viris: Sed concedebat Deuteronomio 24. mulieri repudiatæ, ut nuberet alteri viro: Ergo per libellum repudii dissolvebatur prius matrimonium. Tertio, lex Moysis prohibebat, ne repudiata, mortuo secundo marito, nunquam reciperetur à priori viro. At si repudium non solvebat prius matrimonium, & consequenter fuisse illicitum, non erat prohibendum, sed potius op-

tandum, ut uxor rediret ad priorem suum maritum, si illam voluisset recipere; non fuisset liquidum periculum ne illam occideret, quia in casu quo ei postea iterum displicuisset, æquè eam impune secundà vice repudiare potuisset. Ergo per libellum repudii verè matrimonium solvebatur. Quarto, non videretur divinæ providentiæ congruum, permittere legem quæ subditis an- sam præbeat passim & impune adulteria per- mittendi, cum Deus quantum est ex se semper peccata impediat: At si per legem repudii non fuisset solum vinculum conjugale, & Deus non dispensasset in præcepto naturali de matri- monii indissolubilitate, quod ab initio mundi Adæ & posteris ejus inviolabiliter servandum dedit, Deus passim & impune adulteria per- misset seu tolerasset; nam cum repudiata non po- tuisset validè nubere alteri, continua cum eo ad- ulteria perpetrasset. Ergo per libellum repudii matrimonii vinculum solvebatur. Demum Exo- di 21. Jex erat ut si servo dominus de dissitis uxo- rem, & peperisset filios, anno septimo servus e- gredere debet liber, uxor autem & liberi manerent sub potestate domini; quod certè signum est, fuisse tunc vinculum matrimonii dissolubile; a- lias enim uxor debuisset in perpetuo cælibatu manere, cum tamen non sit credibile, mulieres in veteri lege fuisse coactas servare perpetuum cælibatum, quæ eo tempore erat plane insolita- tus.

31 Dico secundò, repudium non fuisse licitum Gentilibus, sed solis Hebræis.

Ratio est, quia indissolubilitas matrimonii est de jure naturæ, quod non solum ad fideles, sed etiam ad infideles & Gentiles se extendit: At in hoc jure non fuit dispensatum, nisi cum solis He- bræis: Ergo reliquæ Gentes manserunt hoc jure strictæ, subindeque apud illas non fuit licitum repudium. Major constat ex dictis articulo præ- cedenti. Minor verò ex eo patet, quod nullibi ta- lis dispensatio cum Gentilibus facta extet: nul- lum autem privilegium, in juri communis præ- judicium, sine manifesta Principis dispensatio- ne, præsumendum est. Ex quo intelliges, peccasse contra legem naturalem Romanos, aliosque Gentiles, apud quos solo conjugum consensu, nullà justà interveniente causâ, frequenter legiti- ma, matrimonia dissolvebantur: qui ad adul- terium correcti sunt per antient. Theodori, Valentia- ni, & Justiniani, ut constat ex capite de repudiis l. Consensu & sequentibus.

Aliqui tamen Gentilium excusari possunt à culpa repudii, ratione ignorantie invincibilis, quia indissolubilitas matrimonii non deducitur immediate ex principiis per se notis, sed per re- motas consequentias à illis colligitur; unde præceptum divinum & naturale de indissolubi- litate matrimonii invincibiliter poterant igno- rare, & existimare in aliquibus casibus matri- monii solutionem, ejus indissolubilitati prævalere. Vix tamen Imperatores Christiani, qui repu- dium concesserunt, à culpa excusari possunt, li- cèt aliqui eos excusare conentur, dicendo, eos minime approbasse aut permisisse repudia tan- quam licita, sed tantum à minus mala, & ut gra- viora mala præcaverentur, tolerasse. Permittimus enim (inquit Chrysostomus) quod nolentes indulge- mus, quia pravam hominum voluntatem, ad plenum prohibere non possumus. Permittitur ergo fieri mala, ne sint peiora. Existimamus etiam aliqui Deum inter- dum dispensasse cum quibusdam Gentilibus in

A lege naturali de matrimonii indissolubilitate, ut cum Asuero, qui Vasthi repudiavit, & Esther duxit in uxorem; quia (inquiunt) tale repudium in salutem totius Gentis Hebrææ, quam Aman perdere & abolere volebat, à Deo fuerat ordi- natum.

Ex dictis in hac secunda conclusione infertur, infideles ad Christianismum convertos, si tem- pore infidelitatis legitimas uxores repudiave- rint, cogendos esse ad illas redire, quamvis jam aliud inissent matrimonium; quia secunda uxor, quam priori repudiata, duxerint, non est legiti- ma, cum prioris repudium invalidum fuerit, utpote juri naturali repugnans.

§. III.

Solvuntur objectiones.

O Bjectiones primò contra primam conclusio- nem: Divus Thomas hic quæstione sexage- sima septima, articulo tertio enumeratis tribus modis, quibus aliquid permitti dicitur, subdit: Quartus est per privationem punitionis, & sic libellus re- pudii in lege permittitur fuit, non quidem propter ali- quod majus bonum consequendum, sicut fuit dispensatio de plu- ribus uxoribus habendis, sed propter majus malum conti- nendum, scilicet uxoricidium, ad quod Judæi prompti erant, propter corruptionem irascibilis: sicut & permittitur eis extraneis suenerari, propter corruptionem aliquam in concupiscibili, ne scilicet fratribus suis suenerentur; & sicut etiam propter corruptionem suspitionis in rationali, fuit permittitur sacrificium zelotypiæ, ne sola suspicio apud eos suum corrumperet. Et tertio contra Gent. capite 12, Excluditur (inquit) consuetudo nimis re- nium uxores, quod tamen in veteri lege permittitur fuit Judæis, propter eorum duritiam; quia scilicet prompti erant ad occisionem uxorum: permittitur ergo fuit minus ma- lum, ad excludendum minus malum: Ergo juxta Di- vum Thomam, repudium non fuit licitum Ju- dæis, sed duntaxat permittitur seu toleratum, ad vitandum majus malum, scilicet uxoricidium.

33 Respondeo Divum Thomam in supplemen- to, desumpto ex quarto sententiarum, utramque opinionem ut probabilem defendere, & re- spondere argumentis utriusque; quia tamen opi- nio doctrinæ nostræ ad veritatem, eo tempore quo scripsit commentaria in libros sententiarum, communior erat, in eam magis inclinavit, sic concludens articulum citatum: Dicunt alii, quod quamvis repudiare uxorem, per se sit malum, tamen ex permissione divina licitum fiebat, &c. Et quamvis hac probabiliter dicatur, tamen primum communius susti- netur: ideo ad utrasque rationes respondendum est. Si- militer in Summa contra Gentiles, in senten- tiam nostræ ad veritatem, ut probabilior, magis inclinavit. Sed in capite decimo nono Matthæi è contra in nostram opinionem magis propen- det, dicens, quod licet repudium inordinatum quid- esset, noluit tamen Deus, quod Judæis imputaretur ad cul- pam, idque probat ex Chrysostomo dicente quod à peccato absoluti peccati culpam, dispensando scilicet in legem naturæ, prohibente dissolutio- nem matrimonii. Præterea idem sanctus Do- ctor prima secundæ quæstione centesima secun- da, articulo quinto ad tertium dicit expresse, quod ideo in veteri lege matrimonium non erat Sacramentum conjunctionis Christi cum Ec- clesia, quia dabatur in ea libellus repudii, quod est con- tra rationem Sacramenti. Ex quo sic licet argueret. Ut hæc ratio valeret, necesse est quod per libel- lum

D d d d lum

Homil. 32. super cap. 19. Matib. mus, quia pravam hominum voluntatem, ad plenum prohibere non possumus. Permittitur ergo fieri mala, ne sint peiora. Existimamus etiam aliqui Deum interdum dispensasse cum quibusdam Gentilibus in